

Συλλογή της Νομολογίας

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (ένατο τμήμα)

της 18ης Ιανουαρίου 2017*

«Προδικαστική παραπομπή — Οδηγία 2003/96/ΕΚ — Φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας — Φορολογικές μειώσεις — Καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής — Πλεονεκτήματα σχετικά με τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας — Άρθρο 17 — Ενεργειοβόρες επιχειρήσεις — Πλεονεκτήματα χορηγούμενα σε τέτοιες επιχειρήσεις μόνον του μεταποιητικού τομέα — Επιτρέπονται»

Στην υπόθεση C-189/15,

με αντικείμενο αίτηση προδικαστικής απόφασεως δυνάμει του άρθρου 267 ΣΛΕΕ, που υπέβαλε το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) με απόφαση της 17ης Μαρτίου 2015, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 24 Απριλίου 2015, στο πλαίσιο της δίκης

Istituto di Ricovero e Cura a Carattere Scientifico (IRCCS) – Fondazione Santa Lucia

κατά

Cassa conguaglio per il settore elettrico,

Ministero dello Sviluppo economico,

Ministero dell'Economia e delle Finanze,

Autorità per l'energia elettrica e il gas,

παρισταμένης της:

2M SpA,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (ένατο τμήμα),

συγκείμενο από τους E. Juhász, πρόεδρο τμήματος, C. Vajda (εισηγητή) και Κ. Λυκούργο, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: M. Campos Sánchez-Bordona

γραμματέας: A. Calot Escobar

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- το Istituto di Ricovero e Cura a Carattere Scientifico (IRCCS) – Fondazione Santa Lucia, εκπροσωπούμενο από τον G. Pellegrino, avvocato,
- η Ιταλική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την G. Palmieri, επικουρούμενη από τους A. Vitale και P. Gentili, avvocati dello Stato,
- η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από τις K. Herrmann, M. Owsiany-Hornung και F. Tomat,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 21ης Απριλίου 2016,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- 1 Η αίτηση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας (ΕΕ 2003, L 283, σ. 51).
- 2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο ένδικης διαφοράς μεταξύ του Istituto di Ricovero e Cura a Carattere Scientifico (IRCCS) – Fondazione Santa Lucia (Ινστιτούτου στεγάσεως και περιθάλψεως επιστημονικού σκοπού – Ιδρύματος Αγία Λουκία, στο εξής: Ινστιτούτο) και των Cassa conguaglio per il settore elettrico (Εξισωτικού ταμείου επενδύσεων για τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, Ιταλία), Ministero dello Sviluppo economico (Υπουργείου Οικονομικής Αναπτύξεως, Ιταλία), Ministero dell'Economia e delle Finanze (Υπουργείου Οικονομίας και Οικονομικών, Ιταλία) και Autorità per l'energia elettrica e il gas (Αρχής για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, Ιταλία) με αντικείμενο την άρνηση των αρμόδιων ιταλικών αρχών να υπαγάγουν το Ινστιτούτο στο εθνικό καθεστώς πλεονεκτημάτων σχετικά με τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του ιταλικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (στο εξής: γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας).

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

- 3 Οι αιτιολογικές σκέψεις 9, 10 και 11 της οδηγίας 2003/96 έχουν ως εξής:
 - «(9) Τα κράτη μέλη θα πρέπει να διαθέτουν την αναγκαία ευελιξία χάραξης και εφαρμογής των ενδεδειγμένων για τις εθνικές συνθήκες τους πολιτικών.
 - (10) Τα κράτη μέλη επιθυμούν να καθιερώσουν ή να διατηρήσουν διαφορετικά είδη φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας. Προς το σκοπό αυτόν επιτρέπεται στα κράτη μέλη να συμμορφώνονται προς τα κοινοτικά ελάχιστα επίπεδα φορολογίας λαμβάνοντας υπόψη το σύνολο των εισπραττομένων επιβαρύνσεων από όλους τους εμμέσους φόρους τους οποίους έχουν επιλέξει να εφαρμόζουν (εξαιρουμένου του [φόρου προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ)]).

(11) Οι φορολογικοί διακανονισμοί που επιτυγχάνονται προς εφαρμογή του παρόντος κοινοτικού πλαισίου για τη φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν αντικείμενο αποφάσεως εκάστου κράτους μέλους. Προς τούτο τα κράτη μέλη δύνανται να αποφασίσουν να μην αυξήσουν τις συνολικές φορολογικές επιβαρύνσεις, εάν θεωρούν ότι η εφαρμογή αυτής της αρχής για φορολογική ουδετερότητα θα μπορούσε να συντελέσει στην αναδιάρθρωση και στον εκσυγχρονισμό των φορολογικών συστημάτων τους, ενθαρρύνοντας μια τακτική που θα οδηγήσει σε ευρύτερη προστασία του περιβάλλοντος και αυξημένη απασχόληση.»

4 Το άρθρο 1 της οδηγίας 2003/96 προβλέπει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη επιβάλλουν φορολογία στα ενεργειακά προϊόντα και την ηλεκτρική ενέργεια σύμφωνα με την παρούσα οδηγία.»

5 Σύμφωνα με το άρθρο 4 της οδηγίας αυτής:

«1. Τα επίπεδα φορολογίας που επιβάλλουν τα κράτη μέλη στα ενεργειακά προϊόντα και στην ηλεκτρική ενέργεια τα οποία αναφέρονται στο άρθρο 2 δεν μπορούν να είναι χαμηλότερα από τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας που προβλέπονται στην παρούσα οδηγία.

2. Για τους σκοπούς της παρούσας οδηγίας, ως “επίπεδο φορολογίας” νοείται το σύνολο των εισπραττόμενων επιβαρύνσεων από όλους τους έμμεσους φόρους (εξαιρουμένου του ΦΠΑ) που υπολογίζονται άμεσα ή έμμεσα για την ποσότητα ενεργειακών προϊόντων και ηλεκτρικής ενέργειας κατά τη στιγμή της παράδοσης προς κατανάλωση.»

6 Το άρθρο 8, παράγραφος 2, της εν λόγω οδηγίας ορίζει τα ακόλουθα:

«Το παρόν άρθρο έχει εφαρμογή στις ακόλουθες βιομηχανικές και εμπορικές χρήσεις:

[...]

β) για τους κινητήρες σταθερής θέσης·

γ) για τον εξοπλισμό και τα μηχανήματα που χρησιμοποιούνται σε οικοδομές, έργα πολιτικού μηχανικού και δημόσια έργα·

[...].»

7 Το άρθρο 11 της ίδιας οδηγίας έχει ως εξής:

«1. Στην παρούσα οδηγία, ως “επιχειρηματική χρήση” νοείται η χρήση από μια επιχείρηση, που ορίζεται σύμφωνα με την παράγραφο 2, η οποία διενεργεί ανεξαρτήτως και οπουδήποτε την παροχή αγαθών και υπηρεσιών, όποιος και εάν είναι ο σκοπός ή τα αποτελέσματα αυτών των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Οι οικονομικές δραστηριότητες συμπεριλαμβάνουν όλες τις δραστηριότητες παραγωγών, εμπόρων ή προσώπων που παρέχουν υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων και των εξορυκτικών και γεωργικών δραστηριοτήτων, και των δραστηριοτήτων των ελεύθερων επαγγελματιών.

[...]

2. Στο πλαίσιο της παρούσας οδηγίας η επιχείρηση δεν δύναται να νοηθεί ως μονάδα μικρότερη από ένα μέρος επιχείρησης ή νομικού προσώπου που, από οργανωτική άποψη, αποτελεί ανεξάρτητη επιχείρηση, δηλαδή μονάδα ικανή να λειτουργήσει αυτόνομα.

[...]

4. Τα κράτη μέλη μπορούν να περιορίζουν το πεδίο εφαρμογής του μειωμένου επιπέδου φορολογίας για επιχειρηματική χρήση.»

8 Το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 έχει ως εξής:

«Εφόσον τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας που καθορίζονται στην παρούσα οδηγία τηρούνται κατά μέσον όρο για κάθε επιχείρηση, τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν φορολογικές μειώσεις για την κατανάλωση ενεργειακών προϊόντων που χρησιμοποιούνται για θέρμανση ή για τους σκοπούς του άρθρου 8, παράγραφος 2, στοιχεία β' και γ', και ηλεκτρικής ενέργειας στις ακόλουθες περιπτώσεις:

α) υπέρ των ενεργειοβόρων επιχειρήσεων.

Ως “ενεργειοβόρος επιχείρηση” νοείται η επιχείρηση, όπως αναφέρεται στο άρθρο 11, στην οποία είτε η αγορά ενεργειακών προϊόντων και ηλεκτρικής ενέργειας ανέρχεται τουλάχιστον στο 3,0 % της αξίας παραγωγής, είτε ο καταβλητέος εθνικός ενεργειακός φόρος ανέρχεται τουλάχιστον στο 0,5 % της προστιθέμενης αξίας. Στο πλαίσιο του ορισμού αυτού, τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν πιο περιοριστικές έννοιες, συμπεριλαμβανομένων των ορισμών της αξίας των πωλήσεων, της επεξεργασίας και του κλάδου δραστηριοτήτων.

[...]»

9 Το άρθρο 26, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας αυτής έχει ως εξής:

«1. Τα κράτη μέλη ενημερώνουν την Επιτροπή για τα μέτρα που λαμβάνουν δυνάμει του άρθρου 5, του άρθρου 14, παράγραφος 2, και των άρθρων 15 και 17.

2. Τα μέτρα όπως οι φορολογικές απαλλαγές, οι μειώσεις φόρου, η διαφοροποίηση του φόρου και οι επιστροφές φόρου, κατά την έννοια της παρούσας οδηγίας, ενδέχεται να αποτελούν κρατική ενίσχυση και, στις περιπτώσεις αυτές, πρέπει να κοινοποιούνται στην Επιτροπή σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 88, παράγραφος 3, της Συνθήκης.

Οι πληροφορίες που παρέχονται στην Επιτροπή βάσει των διατάξεων της παρούσας οδηγίας δεν απαλλάσσουν τα κράτη μέλη από την υποχρέωση κοινοποίησης που προβλέπει το άρθρο 88, παράγραφος 3, της Συνθήκης.»

10 Το άρθρο 1, παράγραφοι 1 και 2, της οδηγίας 2008/118/EK του Συμβουλίου, της 16ης Δεκεμβρίου 2008, σχετικά με το γενικό καθεστώς των ειδικών φόρων κατανάλωσης και για την κατάργηση της οδηγίας 92/12/ΕΟΚ (ΕΕ 2009, L 9, σ. 12), ορίζει ότι:

«1. Η παρούσα οδηγία θεσπίζει το γενικό καθεστώς των ειδικών φόρων κατανάλωσης που επιβάλλονται άμεσα ή έμμεσα στην κατανάλωση των κάτωθι προϊόντων (εφεξής: “προϊόντα υποκείμενα σε ειδικό φόρο κατανάλωσης”):

α) ενεργειακά προϊόντα και ηλεκτρική ενέργεια που εμπίπτουν στην οδηγία 2003/96/EK,

[...]

2. Τα κράτη μέλη μπορούν, για ειδικούς σκοπούς, να επιβάλλουν πρόσθετους έμμεσους φόρους στα υποκείμενα σε ειδικό φόρο κατανάλωσης προϊόντα, υπό τον όρο ότι οι φόροι αυτοί είναι σύμφωνοι με τους κοινοτικούς κανόνες φορολόγησης που ισχύουν για τον ειδικό φόρο κατανάλωσης ή τον φόρο προστιθέμενης αξίας, όσον αφορά τον καθορισμό της φορολογικής βάσης, τον υπολογισμό, τον απαιτητό και τον έλεγχο του φόρου, εξαιρουμένων των διατάξεων περί απαλλαγών.»

Το ιταλικό δίκαιο

- 11 Το decreto legislativo n. 26 (νομοθετικό διάταγμα αριθ. 26), της 2ας Φεβρουαρίου 2007 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 68, της 22ας Μαρτίου 2007), μετέφερε την οδηγία 2003/96 στο εσωτερικό δίκαιο.
- 12 Το decreto-legge n. 83 (πράξη νομοθετικού περιεχομένου αριθ. 83), της 22ας Ιουνίου 2012 (τακτικό συμπλήρωμα στην *GURI* αριθ. 147, της 26ης Ιουνίου 2012), το οποίο κυρώθηκε με νόμο, κατόπιν τροποποιήσεων (στο εξής: πράξη νομοθετικού περιεχομένου 83/2012), προβλέπει επείγοντα μέτρα για την ανάπτυξη της χώρας.
- 13 Το άρθρο 39 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 83/2012, με τίτλο «Κριτήρια αναθεώρησης του συστήματος των ειδικών φόρων καταναλώσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και τα ενεργειακά προϊόντα και γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας για τις ενεργειοβόρες επιχειρήσεις – Ειδικά δασμολογικά καθεστώτα για τις ενεργειοβόρες βιομηχανικές επιχειρήσεις», ορίζει, στις παραγράφους 1 έως 3:

«1. Το Υπουργείο Οικονομίας και Οικονομικών, σε συνεργασία με το Υπουργείο Οικονομικής Αναπτύξεως, εκδίδει, το αργότερο έως την 31η Δεκεμβρίου 2012, ένα ή περισσότερα διατάγματα για τον ορισμό, κατ' εφαρμογήν του άρθρου 17 της οδηγίας 2003/96 [...], των ενεργειοβόρων επιχειρήσεων, με βάση τους όρους και τα κριτήρια που συνδέονται με τα ελάχιστα επίπεδα καταναλώσεως και με τις επιπτώσεις του κόστους της ενέργειας στην αξία της δραστηριότητας της επιχείρησης.

2. Σκοπός των προβλεπόμενων στην παράγραφο 1 διαταγμάτων είναι η εν συνεχεία θέσπιση ενός απλουστευμένου και δίκαιου συστήματος ειδικών φόρων καταναλώσεως για την ηλεκτρική ενέργεια και για τα ενεργειακά προϊόντα που χρησιμοποιούνται ως καύσιμο, σύμφωνα με τις προϋποθέσεις τις οποίες τάσσει η οδηγία 2003/96 [...]· το σύστημα αυτό οφείλει να διασφαλίζει τη διατήρηση των φορολογικών εσόδων [...]

3. Εντός 60 ημερών από την έκδοση των προβλεπόμενων στην παράγραφο 1 διαταγμάτων, η Αρχή για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο καθορίζει τα νέα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας και τα κριτήρια κατανομής τους στους τελικούς καταναλωτές, λαμβανομένου υπόψη του ορισμού της ενεργειοβόρου επιχείρησης κατά τα προβλεπόμενα στην παράγραφο 1 διατάγματα και σύμφωνα με τις προϋποθέσεις της παραγράφου 2, κατά τα προβλεπόμενα στις κατευθυντήριες οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικής Αναπτύξεως [...]

- 14 Η decreto ministeriale – Definizione delle imprese a forte consumo di energia (Υπουργική απόφαση – Ορισμός των ενεργειοβόρων επιχειρήσεων), της 5ης Απριλίου 2013 (*GURI* αριθ. 91, της 18ης Απριλίου 2013), εκδόθηκε προς εκτέλεση του άρθρου 39 της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 83/2012.
- 15 Το άρθρο 3 αυτής της υπουργικής απόφασεως προβλέπει ότι σκοπός του επανακαθορισμού των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας είναι η καθιέρωση ενός συστήματος πλεονεκτημάτων εις όφελος των ενεργειοβόρων επιχειρήσεων κατόπιν της εκδόσεως των υπουργικών κατευθυντήριων οδηγιών που προβλέπει το άρθρο 39, παράγραφος 3, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 83/2012. Η παράγραφος 2 του εν λόγω άρθρου 3 ορίζει ότι «τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας επανακαθορίζονται κατά τρόπο ώστε να μειώνονται αναλόγως των καταναλώσεων ηλεκτρικής ενέργειας [...], κατά περίπτωση επίσης σε συνάρτηση με τους τομείς δραστηριότητας που ορίζουν οι κώδικες ATECO [εθνικό σύστημα κατατάξεως των οικονομικών δραστηριοτήτων] [...]

- 16 Οι κατευθυντήριες οδηγίες του Υπουργείου Οικονομικής Αναπτύξεως της 24ης Ιουλίου 2013 εκδόθηκαν προς εκτέλεση του άρθρου 39, παράγραφος 3, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 83/2012 και του άρθρου 3 της εν λόγω υπουργικής απόφασης. Ειδικότερα προβλέπουν ότι η Αρχή για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο (νυν Αρχή για την ηλεκτρική ενέργεια, το φυσικό αέριο και το σύστημα υδάτων) επανακαθορίζει τα ποσά που προορίζονται να καλύψουν τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, περιορίζοντας τη χορήγηση των πλεονεκτημάτων του εν λόγω άρθρου 3 μόνον στις ενεργειοβόρες επιχειρήσεις (επιχειρήσεις υψηλής καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας) του μεταποιητικού τομέα.
- 17 Οι εν λόγω κατευθυντήριες οδηγίες τέθηκαν σε ισχύ με τρεις αποφάσεις της Αρχής για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο, οι οποίες εκδόθηκαν τον Οκτώβριο 2013, και πράγματι περιόρισαν τη χορήγηση των πλεονεκτημάτων αυτών μόνον στις επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα.

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

- 18 Το Ινστιτούτο είναι ινστιτούτο νοσοκομειακής και ιατρικής περιθάλψεως επιστημονικού σκοπού το οποίο δραστηριοποιείται, μεταξύ άλλων, στον τομέα παροχής υπηρεσιών υγείας. Κατά την κρίση του αιτούντος δικαστηρίου, το εν λόγω Ινστιτούτο εμπίπτει στην έννοια «επιχείρηση» κατά το άρθρο 11 της οδηγίας 2003/96.
- 19 Κατά τη διάρκεια του έτους 2014, το Ινστιτούτο άσκησε προσφυγή ενώπιον του Tribunale amministrativo regionale della Lombardia (περιφερειακού διοικητικού δικαστηρίου Λομβαρδίας, Ιταλία) με αίτημα την ακύρωση των πράξεων με τις οποίες οι αρμόδιες αρχές αρνήθηκαν να το υπαγάγουν στο καθεστώς πλεονεκτημάτων σχετικά με τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Το εν λόγω δικαστήριο έκρινε απαράδεκτη την προσφυγή του Ινστιτούτου για λόγους οφειλόμενους στην ημερομηνία καταθέσεως του δικογράφου.
- 20 Επιληφθέν κατ' έφεση, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας, Ιταλία) έκρινε ότι η προσφυγή του Ινστιτούτου ήταν παραδεκτή. Κατά συνέπεια, εξέτασε επί της ουσίας την υπόθεση, στο πλαίσιο της οποίας εγείρονται ζητήματα τα οποία αφορούν, μεταξύ άλλων, το δίκαιο της Ένωσης.
- 21 Το αιτούν δικαστήριο, κρίνοντας ότι είναι σε θέση να επιλύσει, χωρίς να υποβάλει στο Δικαστήριο προδικαστικά ερωτήματα, τα σχετικά με τα άρθρα 107 και 108 ΣΛΕΕ ζητήματα τα οποία ανακύπτουν στο πλαίσιο της διαφοράς της κύριας δίκης, ζητεί με προδικαστική παραπομπή την ερμηνεία, ειδικότερα, του άρθρου 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96.
- 22 Το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν τα πλεονεκτήματα σχετικά με τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής αυτού του άρθρου 17, παράγραφος 1, το οποίο αφορά τις φορολογικές μειώσεις. Διευκρινίζει συναφώς ότι τα εν λόγω βάρη προορίζονται να χρηματοδοτήσουν σκοπούς γενικού συμφέροντος, όπως την προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας (στοιχείο A3) και της ενεργειακής αποδόσεως (στοιχείο UC7), το κόστος της πυρηνικής ασφάλειας και τις εδαφικές αντισταθμίσεις (στοιχεία A2 και MCT), τα ειδικά τιμολογιακά καθεστώτα για την εθνική εταιρία σιδηροδρόμων (στοιχείο A4), τις αποζημιώσεις για μικρές επιχειρήσεις του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας (στοιχείο UC4), την ενίσχυση της εφαρμοσμένης έρευνας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας (στοιχείο A5) καθώς και την κάλυψη της «πριμοδοτήσεως του ηλεκτρικού ρεύματος» (στοιχείο As) και τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται σε ενεργειοβόρες επιχειρήσεις (στοιχείο Ae). Κατά το εν λόγω δικαστήριο, τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας επιβαρύνουν τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων και των επιχειρήσεων, και κατανέμονται μεταξύ αυτών, με τη συμπερίληψή τους στα τιμολόγια ηλεκτρικής ενέργειας.

- 23 Στον βαθμό που τα πλεονεκτήματα σχετικά με τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας πρέπει να θεωρηθούν φορολογικές μειώσεις, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να διευκρινιστεί αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 παρέχει τη δυνατότητα στα κράτη μέλη, που προβλέπουν τέτοιες μειώσεις βάσει της εν λόγω διατάξεως, να τις χορηγούν μόνον σε ορισμένες ενεργειοβόρες επιχειρήσεις που λειτουργούν σε τομείς προσδιοριζόμενους από τις εθνικές αρχές, με σκοπό την εκπλήρωση σκοπών γενικού συμφέροντος.
- 24 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Consiglio di Stato (Συμβούλιο της Επικρατείας) αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:
- «1) Εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής της οδηγίας [2003/96] εθνική ρύθμιση (όπως η ρύθμιση την οποία αφορά η κύρια δίκη), η οποία, αφενός, περιλαμβάνει ορισμό των “ενεργειοβόρων επιχειρήσεων” συμβατό με αυτόν της ανωτέρω οδηγίας και, αφετέρου, παρέχει σε αυτή την κατηγορία επιχειρήσεων πλεονεκτήματα σχετικά με τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας (και όχι πλεονεκτήματα σχετικά με αυτή καθ' εαυτήν τη φορολογία των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας);
- 2) Αντιτίθεται το δίκαιο [της Ένωσης], και ειδικά τα άρθρα 11 και 17 της οδηγίας [2003/96], σε κανονιστική και διοικητική ρύθμιση (όπως εκείνη που ισχύει στην ιταλική έννομη τάξη και περιγράφεται στην παρούσα απόφαση), η οποία, αφενός, εισάγει ένα σύστημα πλεονεκτημάτων για την κατανάλωση ενεργειακών προϊόντων (ηλεκτρικής ενέργειας) από “ενεργειοβόρες” επιχειρήσεις κατά την έννοια του προαναφερθέντος άρθρου 17 και, αφετέρου, περιορίζει το ευεργέτημα αυτό μόνο στις “ενεργειοβόρες” επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον μεταποιητικό τομέα, αποκλείοντας την εφαρμογή του επί των επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε άλλους τομείς παραγωγής;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 25 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96, πρέπει να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στην έννοια των «φορολογικών μειώσεων» τα πλεονεκτήματα τα οποία χορηγούνται, βάσει του εθνικού δικαίου, σε ενεργειοβόρες επιχειρήσεις, όπως οι οριζόμενες στην εν λόγω διάταξη, σχετικά με ποσά, όπως τα επίμαχα στην διαφορά της κύριας δίκης, τα οποία οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.
- 26 Η απάντηση στο ως άνω ερώτημα εξαρτάται από το εάν τα ποσά τα οποία οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας έχουν φορολογικό χαρακτήρα και, ειδικότερα, εάν συνιστούν έμμεσους φόρους, κατά το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/96.
- 27 Συγκεκριμένα, αφενός, το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας αυτής εξαρτά την εφαρμογή των φορολογικών μειώσεων για την κατανάλωση ενεργειακών προϊόντων και ηλεκτρικής ενέργειας από την τήρηση των ελάχιστων κοινοτικών επιπέδων φορολογίας που προβλέπονται στην εν λόγω οδηγία. Αφετέρου, το άρθρο 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/96 ορίζει την έννοια του «επιπέδου φορολογίας», για τους σκοπούς της οδηγίας αυτής, ως το σύνολο των εισπραττόμενων επιβαρύνσεων από όλους τους έμμεσους φόρους.
- 28 Η Ιταλική Κυβέρνηση εκτιμά ότι τα οφειλόμενα ποσά για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος της ηλεκτρικής ενέργειας δεν είναι φορολογικής, αλλά τιμολογιακής φύσεως, καθόσον καλύπτονται από τα στοιχεία που συνθέτουν την τιμή της ηλεκτρικής ενέργειας.

- 29 Υπενθυμίζεται όμως ότι ο χαρακτηρισμός επιβαρύνσεως, φόρου, τέλους ή εισφοράς από πλευράς του δικαίου της Ένωσης εναπόκειται στο Δικαστήριο αναλόγως των αντικειμενικών χαρακτηριστικών της φορολογήσεως, ανεξαρτήτως του πώς αυτά χαρακτηρίζονται από το εθνικό δίκαιο (βλ. αποφάσεις της 12ης Δεκεμβρίου 2006, *Test Claimants in the FII Group Litigation*, C-446/04, EU:C:2006:774, σκέψη 107, καθώς και της 24ης Ιουνίου 2010, *P. Ferrero e C. και General Beverage Europe*, C-338/08 και C-339/08, EU:C:2010:364, σκέψη 25).
- 30 Επομένως, επιβάλλεται να εξεταστούν τα αντικειμενικά χαρακτηριστικά των ποσών που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.
- 31 Πρώτον, επισημαίνεται ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, τα ποσά τα οποία οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας προβλέπονται από το ιταλικό δίκαιο και, ιδίως, από το άρθρο 39, παράγραφος 3, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 83/2012.
- 32 Περαιτέρω, για τον χαρακτηρισμό των ποσών που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας ως φόρων, απαιτείται να υπάρχει υποχρέωση καταβολής των ποσών αυτών και, σε περίπτωση αθετήσεως της εν λόγω υποχρέωσης, ο υπόχρεος να διώκεται από τις αρμόδιες αρχές, εξυπακουομένου ότι, σε περίπτωση έμμεσων φόρων, το πρόσωπο το οποίο είναι νομικώς υπόχρεο για τις πληρωμές αυτές δεν είναι κατ' ανάγκην ο τελικός καταναλωτής ο οποίος βαρύνεται με τα εν λόγω ποσά (βλ. κατ' αναλογία, όσον αφορά τον ΦΠΑ, απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-163/14, EU:C:2016:4, σκέψη 44).
- 33 Τούτο διαφαίνεται ότι ισχύει για τα ποσά τα οποία οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Συγκεκριμένα, υπό το πρίσμα των παρατηρήσεων της Ιταλικής Κυβερνήσεως, προκύπτει ότι οι οντότητες που χρησιμοποιούν τις υπηρεσίες του δικτύου ηλεκτρικής ενέργειας έχουν τη νομική υποχρέωση καταβολής των εν λόγω ποσών στο εξισωτικό ταμείο επενδύσεων για τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας. Εναπόκειται, πάντως, στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει εάν υπάρχει τέτοια υποχρέωση καθώς και εάν ελέγχεται η τήρηση της υποχρέωσης από τις αρμόδιες αρχές.
- 34 Δεύτερον, όπως επίσης προκύπτει από την απόφαση περί παραπομπής, τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας προορίζονται για τη χρηματοδότηση όχι κατ' ανάγκην του κόστους παραγωγής και διανομής της ηλεκτρικής ενέργειας, αλλά σκοπών γενικού συμφέροντος, αναλόγως των κριτηρίων κατανομής που ορίζουν οι δημόσιες αρχές, βάσει των κατευθυντήριων οδηγιών του Υπουργείου Οικονομικής Αναπτύξεως της 24ης Ιουλίου 2013 και των αποφάσεων της Αρχής για την ηλεκτρική ενέργεια και το φυσικό αέριο που εκδόθηκαν τον Οκτώβριο του 2013, στο πλαίσιο του εθνικού συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας. Μεταξύ των σκοπών αυτών περιλαμβάνονται η προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και της ενεργειακής αποδόσεως, η πυρηνική ασφάλεια και οι εδαφικές αντισταθμίσεις, τα ειδικά τιμολογιακά καθεστώτα για την εθνική εταιρία σιδηροδρόμων, οι αποζημιώσεις για τις μικρές επιχειρήσεις του τομέα ηλεκτρικής ενέργειας, η υποστήριξη της εφαρμοσμένης έρευνας στον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, καθώς και η κάλυψη της «πριμοδοτήσεως του ηλεκτρικού ρεύματος» και των πλεονεκτημάτων που χορηγούνται σε ενεργειοβόρες επιχειρήσεις.
- 35 Στο πλαίσιο αυτό, επισημαίνεται ότι το γεγονός ότι τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας δεν διατίθενται στον εθνικό γενικό προϋπολογισμό, αλλά, όπως αναφέρει η Ιταλική Κυβέρνηση, καταβάλλονται στους λογαριασμούς διαχείρισεως του εξισωτικού ταμείου επενδύσεων για τον τομέα της ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε να διατίθενται σε ορισμένες κατηγορίες επιχειρήσεων για ειδικές χρήσεις, δεν αρκεί αυτό καθαυτό για να αποκλειστεί ότι εμπίπτουν στο πεδίο της φορολογίας (βλ., κατ' αναλογία, απόφαση της 15ης Απριλίου 2010, *CIBA*, C-96/08, EU:C:2010:185, σκέψη 23).

- 36 Τρίτον, όσον αφορά ειδικότερα τους έμμεσους φόρους, επισημαίνεται ότι τα τέλη αυτά μετακυλιούνται συνήθως στον τελικό χρήστη του παρεχόμενου αγαθού ή της παρεχόμενης υπηρεσίας με τη συμπερίληψή τους στο ποσό που αναγράφεται στο πληρωτέο τιμολόγιο (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 14ης Ιανουαρίου 2016, Επιτροπή κατά Βελγίου, C-163/14, EU:C:2016:4, σκέψη 39).
- 37 Το αιτούν δικαστήριο επισημαίνει συναφώς ότι τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας επιβαρύνουν τους καταναλωτές ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρήσεων, και κατανέμονται μεταξύ αυτών, με τη συμπερίληψή τους στα τιμολόγια ηλεκτρικής ενέργειας. Τούτο επιβεβαιώνεται από το άρθρο 39, παράγραφος 3, της πράξεως νομοθετικού περιεχομένου 83/2012, σύμφωνα με το οποίο τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των βαρών αυτών μετακυλιούνται στους τελικούς καταναλωτές.
- 38 Περαιτέρω, προκύπτει ότι τα εν λόγω ποσά συνδέονται με την καταναλωθείσα ηλεκτρική ενέργεια καθώς, σύμφωνα με το άρθρο 3, παράγραφος 2, της υπουργικής απόφασης της 5ης Απριλίου 2013, τα γενικά βάρη του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας μειώνονται αναλόγως της καταναλώσεως ηλεκτρικής ενέργειας.
- 39 Για τους λόγους αυτούς, τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των εν λόγω βαρών δεν μπορούν να συγκριθούν με τον επίμαχο φόρο στην υπόθεση επί της οποίας εκδόθηκε η απόφαση της 4ης Ιουνίου 2015, Kernkraftwerke Lippe-Ems (C-5/14, EU:C:2015:354), με την οποία το Δικαστήριο έκρινε ότι ο φόρος αυτός δεν μπορούσε να θεωρηθεί ότι υπολογίζεται άμεσα ή έμμεσα βάσει της ποσότητας της ηλεκτρικής ενέργειας κατά τον χρόνο της παραδόσεως στην κατανάλωση του προϊόντος αυτού, κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/96. Συγκεκριμένα, το Δικαστήριο στήριξε το συμπέρασμα αυτό στις διαπιστώσεις που περιλαμβάνονται στις σκέψεις 62 και 63 της εν λόγω αποφάσεως, σύμφωνα με τις οποίες ο συγκεκριμένος φόρος είχε μεταξύ άλλων υπολογιστεί για την ποσότητα του χρησιμοποιούμενου πυρηνικού καυσίμου για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, η δε ποσότητα αυτή δεν αποτελούσε άμεση συνάρτηση της ποσότητας της παραγόμενης ηλεκτρικής ενέργειας, με αποτέλεσμα ο φόρος να μπορεί να εισπραχθεί ακόμη και χωρίς να έχει κατ' ανάγκη παραχθεί, και ως εκ τούτου καταναλωθεί, οποιαδήποτε ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας.
- 40 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, και υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο των πραγματικών στοιχείων και των κανόνων του εθνικού δικαίου επί των οποίων οι σκέψεις αυτές στηρίζονται, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν έμμεσους φόρους κατά την έννοια του άρθρου 4, παράγραφος 2, της οδηγίας 2003/96.
- 41 Εξάλλου, όπως επισήμανε η Επιτροπή στις γραπτές παρατηρήσεις της, στον βαθμό που τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας αποτελούν έμμεσους φόρους, οι προϋποθέσεις τις οποίες τάσσει το δίκαιο της Ένωσης όσον αφορά τα προϊόντα, όπως η ηλεκτρική ενέργεια, τα οποία, όπως προκύπτει από το άρθρο 1, παράγραφος 1, της οδηγίας 2008/118, υπόκεινται στο γενικό καθεστώς των ειδικών φόρων καταναλώσεως που προβλέπει η οδηγία, πρέπει να τηρούνται.
- 42 Ειδικότερα, η ηλεκτρική ενέργεια μπορεί, σύμφωνα με το άρθρο 1, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, να υπόκειται σε άλλους έμμεσους φόρους πλην του ειδικού φόρου καταναλώσεως που θεσπίζει η εν λόγω οδηγία, εάν, αφενός, η φορολόγηση αυτή εξυπηρετεί έναν ή περισσότερους ειδικούς σκοπούς και εάν, αφετέρου, τηρεί τους κανόνες φορολογήσεως που ισχύουν για τις ανάγκες των ειδικών φόρων καταναλώσεως ή του ΦΠΑ, για τον καθορισμό της φορολογικής βάσεως, τον υπολογισμό, το απαιτητό και τον έλεγχο του φόρου, καθώς οι κανόνες αυτοί δεν περιέχουν διατάξεις περί απαλλαγών.
- 43 Εναπόκειται στο αιτούν δικαστήριο να εξακριβώσει εάν τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας πληρούν τις συγκεκριμένες προϋποθέσεις.

44 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, επιβάλλεται να δοθεί στο πρώτο ερώτημα η απάντηση ότι, κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96, εμπίπτουν στην έννοια των «φορολογικών μειώσεων» τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται, βάσει του εθνικού δικαίου, σε ενεργειοβόρες επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στη διάταξη αυτή, για ποσά, όπως τα επίμαχα στη διαφορά της κύριας δίκης, που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο των πραγματικών στοιχείων και των κανόνων του εθνικού δικαίου επί των οποίων στηρίζεται η απάντηση αυτή του Δικαστηρίου.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

45 Με το δεύτερο ερώτημά του το αιτούν δικαστήριο ζητεί κατ' ουσίαν να διευκρινιστεί αν το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 έχει την έννοια ότι αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει φορολογικές μειώσεις για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας, υπέρ ενεργειοβόρων επιχειρήσεων, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, μόνον του μεταποιητικού τομέα.

46 Συναφώς, από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι, δυνάμει της επίμαχης στην κύρια δίκη εθνικής ρυθμίσεως, μόνον οι καλούμενες «ενεργειοβόρες» επιχειρήσεις του μεταποιητικού τομέα επωφελούνται των πλεονεκτημάτων σχετικά με τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας.

47 Σύμφωνα με το άρθρο 17, παράγραφος 1, στοιχείο α', της οδηγίας 2003/96, τα κράτη μέλη μπορούν να παρέχουν φορολογικές μειώσεις για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας υπέρ των ενεργειοβόρων επιχειρήσεων εφόσον τα ελάχιστα επίπεδα φορολογίας της Ένωσης που καθορίζονται στην οδηγία αυτή τηρούνται κατά μέσον όρο για κάθε επιχείρηση.

48 Η διάταξη αυτή ορίζει επίσης την έννοια της «ενεργειοβόρου επιχείρησης» και διευκρινίζει στο πλαίσιο του ορισμού αυτού ότι τα κράτη μέλη μπορούν να εφαρμόζουν πιο περιοριστικά κριτήρια, συμπεριλαμβανομένων των ορισμών της αξίας των πωλήσεων, της επεξεργασίας και του κλάδου δραστηριοτήτων.

49 Εξ αυτών απορρέει ότι, για τους σκοπούς της εν λόγω διατάξεως, τα κράτη μέλη παραμένουν ελεύθερα να περιορίσουν το ευεργέτημα των φορολογικών μειώσεων υπέρ ενεργειοβόρων επιχειρήσεων μόνον σε έναν ή περισσότερους βιομηχανικούς τομείς. Κατά συνέπεια, η ίδια αυτή διάταξη δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία χορηγεί πλεονεκτήματα σχετικά με τα ποσά που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας μόνον στον μεταποιητικό τομέα.

50 Η ερμηνεία αυτή επιβεβαιώνεται από την εξέταση των σκοπών της οδηγίας 2003/96. Συγκεκριμένα, από τις αιτιολογικές σκέψεις 9 και 11 της οδηγίας αυτής προκύπτει ότι με την οδηγία παρέχεται στα κράτη μέλη ορισμένο περιθώριο για τη χάραξη και τη θέση σε εφαρμογή πολιτικών προσαρμοσμένων στα εθνικά πλαίσια και ότι τα καθεστώτα που θεσπίζουν στο πλαίσιο της εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας εμπίπτουν στην αρμοδιότητα εκάστου των κρατών μελών.

51 Πάντως, τονίζεται ότι το γεγονός ότι εθνική ρύθμιση, όπως η επίμαχη στην κύρια δίκη, η οποία περιορίζει το ευεργέτημα της φορολογικής μειώσεως σε έναν βιομηχανικό τομέα, δεν είναι αντίθετη προς το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 τελεί, όπως απορρέει από το άρθρο 26, παράγραφος 2, της οδηγίας αυτής, υπό την επιφύλαξη του εάν η ρύθμιση αυτή συνιστά κρατική ενίσχυση. Όπως όμως ρητώς επισήμανε το αιτούν δικαστήριο, το εν λόγω ζήτημα δεν αποτελεί αντικείμενο της προδικαστικής παραπομπής.

- 52 Κατόπιν των ανωτέρω σκέψεων, πρέπει να δοθεί στο δεύτερο ερώτημα η απάντηση ότι το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει φορολογικές μειώσεις για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας υπέρ ενεργειακών επιχειρήσεων, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, μόνον του μεταποιητικού τομέα.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 53 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπόδισης που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (ένατο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Κατ' ορθή ερμηνεία του άρθρου 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96/ΕΚ του Συμβουλίου, της 27ης Οκτωβρίου 2003, σχετικά με την αναδιάρθρωση του κοινοτικού πλαισίου φορολογίας των ενεργειακών προϊόντων και της ηλεκτρικής ενέργειας, εμπίπτουν στην έννοια των «φορολογικών μειώσεων» τα πλεονεκτήματα που χορηγούνται, βάσει του εθνικού δικαίου, σε ενεργειακές επιχειρήσεις, όπως ορίζονται στη διάταξη αυτή, για ποσά, όπως τα επίμαχα στη διαφορά της κύριας δίκης, που οφείλονται για την κάλυψη των γενικών βαρών του συστήματος ηλεκτρικής ενέργειας, υπό την επιφύλαξη της εξακριβώσεως από το αιτούν δικαστήριο των πραγματικών στοιχείων και των κανόνων του εθνικού δικαίου επί των οποίων στηρίζεται η απάντηση αυτή του Δικαστηρίου.
- 2) Το άρθρο 17, παράγραφος 1, της οδηγίας 2003/96 έχει την έννοια ότι δεν αντιτίθεται σε εθνική ρύθμιση η οποία προβλέπει φορολογικές μειώσεις για την κατανάλωση ηλεκτρικής ενέργειας υπέρ ενεργειακών επιχειρήσεων, κατά την έννοια της διατάξεως αυτής, μόνον του μεταποιητικού τομέα.

(υπογραφές)